

Gabriela Seidlová Málková, Filip Smolík

Diagnostika jazykového vývoje (2014)

- diagnostická baterie
- zahrnuje 10 různých zkoušek pro hodnocení úrovně jazykových schopností
- o problematice pojednává monografie *Vývoj jazykových schopností* od stejných autorů (2014)
- psychodiagnostický test – je třeba užívat opatrně a přesně dle instrukcí
- zaměřena hlavně na děti předškolního věku s **mateřským jazykem** češtinou
- důležitá zásada: dítě by nemělo vědět, že je diagnostikováno či testováno; s dítětem si celou dobu „hrajeme“

Co je v krabici?

- baterie obsahuje:
 - příručku – kniha popisující části baterie, význam a bezpečnost diagnostiky, jednotlivé testy, metody hodnocení
 - 12 záznamových archů (13 papírů; sem zaznamenáváme udělené body apod. pro konečné hodnocení)
 - obrázkovou přílohu – některé testy využívají pro komunikaci s dítětem obrázků
 - jestliže zná dítě význam, testy jsou snazší (než např. testy s pseudoslovy)
- příručka mimo obecné informace obsahuje:
 - popis subtestů a pokyny pro jejich administraci
 - 10 testů:
 - 5 testů pro hodnocení fonologické stránky jazyka
 - 5 testů pro hodnocení lexikálně-gramatické stránky jazyka a porozumění
 - (4 gramatické testy, 1 test slovní zásoby)
 - popis zpracování získaných informací (bodů z testů) a normativní tabulky
 - k orientaci v tabulkách jsou třeba dobré znalosti statistiky
 - nahoře na stránce uveden věk dětí ve formátu „roky;měsíce“
 - v tabulkách je uveden:
 - hrubý skór – co jsme skutečně naměřili (sečtené body nebo jiné hodnocení)
 - vážený skór (případně součet vážených skórů) a percentil

Dva příklady testů

• rozpoznávání slabik

- proces fonologického zpracování souvisí mimo jiné s budoucími schopnostmi čtení a psaní
 - tři druhy fonol. zpracování: a) fonol. povědomí; b) rychlé jmenování; c) fonol. paměť
 - test rozpoznávání slabik hodnotí fonemické povědomí
- fonologický vývoj dítěte: napřed rozpoznává celá slova → teprve později si začíná uvědomovat existenci menších jednotek (např. slabik)
- I. blok pro mladší děti (3–4 roky), II. blok pro děti starší (navazuje na I. blok)
- I. blok – reálná slova (mají v jazyce význam); II. blok – pseudoslova (nemají význam)
 - práce s pseudoslovy je pro dítě mnohem náročnější
 - naopak nejjednodušeji se dítěti pracuje, pokud zná význam slova a vidí ho před sebou (formou obrázku)
- popis úkolu:
 - dítě slyší jedno modelové slovo a další dvě slova, z nichž má vybrat to, které začíná stejnou slabikou; v I. bloku navíc ukazujeme dítěti karty s obrázky
 - např.: „*Tady na tom obrázku je kohout. Ten začíná na ,ko‘. A ty mi teď řekni, na kterém obrázku je zvuk ,ko‘. Je to ,koláč‘? Nebo ,kuchař‘?*“

• gramatické uvědomování

- metajazyková úloha
 - oproti implicitním, kde dítě pouze používá jazyk, jde o správnost či nesprávnost gramatiky (pro děti velmi obtížné – mladší děti často neodpovídají nebo hádají)
- I. blok: posuzování gramatičnosti (gram. správně/nesprávně), II. blok: oprava vět
- popis úkolu v I. bloku:
 - plyšová hračka Vendelín se učí česky, ale občas mu to nejde; říká věty popisující, co se děje na obrázku, a dítě odpovídá, zda je věta správně, nebo špatně
 - ve II. bloku již dítě Vendelína také opravuje – říká, jak by věta měla znít správně

Zdroje:

- MÁLKOVÁ, Gabriela a Filip SMOLÍK. Diagnostika jazykového vývoje: diagnostická baterie pro posouzení vývoje jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního věku: testová příručka. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 9788024742397.
- SMOLÍK, Filip a Gabriela MÁLKOVÁ. *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 9788024742403.